

12 Zajištění kvality programového vybavení

Obecně *dva druhy kvality* u technických produktů:

- a) *Kvalita návrhu* - vlastnosti komponent, specifikované návrháři. U SW se týká analýzy a specifikace požadavků a návrhu.
- b) *Kvalita shody* - stupeň souladu výroby se specifikací návrhu. U SW se týká implementace.

Řízení kvality - série inspekcí, posuzování a testů prováděných během vývoje s cílem zajistit, že každý výsledek splňuje požadavky na něj kladené.

Zajištění kvality - funkce spojené s kontrolami a zprávami pro management.

Náklady kvality:

- a) prevence - plán kvality, posuzování, testovací podpora, školení, ...
  - b) odstranění chyb - vnitřní (před odevzdáním) - ladění, odstranění, ...
    - vnější (po předání) - řešení reklamace, záruční práce, zaslání opravené verze, hot line, ...
- náklady na odstranění rostou v závislosti na fázi vývoje.

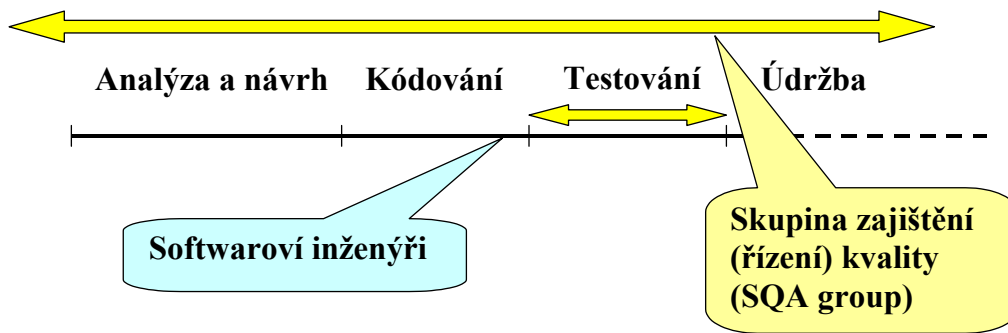
12.1 Kvalita programového vybavení

Kvalita programového vybavení je soulad s explicitně stanovenými **funkčními a výkonnostními požadavky**, explicitně dokumentovanými **vývojovými standardy** a **implicitními vlastnostmi**, které jsou očekávány od každého profesionálně vyvíjeného programového vybavení.

Faktory ovlivňující kvalitu (Mc Call):

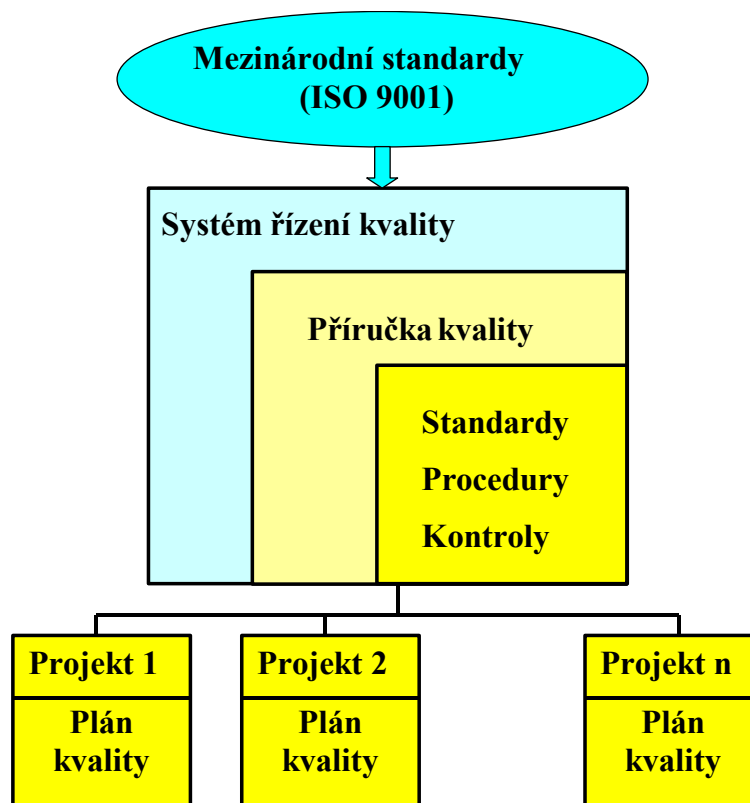
- a) Operace produktu (správnost, spolehlivost, efektivita, integrita, použitelnost)
- b) Revize produktu (udržovatelnost, flexibilita, testovatelnost)
- c) Přechod produktu (přenositelnost, opakované použití, interoperabilita)

Zajištění kvality SW - plánovaný systematický sled akcí, vyžadovaný k zajištění kvality.

Aktivity skupiny zajištění kvality:

- příprava plánu kvality projektu (prováděná hodnocení, audity a oponování, standardy použité v projektu, dokumentace, plán testů, postupy při zjištění chyb)
- účast na tvorbě popisu procesu projektu (inženýři vyberou, skupina posuzuje)
- oponování vývojových aktivit a výsledků aktivit
- dokumentování odchylek od stanoveného procesu a tvorba zpráv pro management
- řízení a správa změn, sběr a analýza softwarových metrik, ...

Př) Doporučení pro zápis programů v C++

Převzato z knihy Maths Henricson, Erik Nyquist: Industrial Strength C++. Prentice Hall, 1997, ISBN 0-13-120965-5

◆ Pojmenování

Smysluplná jména

- ◇ Používejte smysluplná jména.
- ◇ Pro identifikátory používejte anglická jména
- ◇ Buďte konzistentní při pojmenovávání funkcí, typů, proměnných a konstant.

Kolidující jména

- ◇ Globální by měla být pouze jména pro namespace .
- ◇ Nepoužívejte globální deklarace `using` a direktivy `using` uvnitř vkládaných souborů.

Nevhodná jména

- ◇ Nepoužívejte identifikátory obsahující dvě nebo více podtržení za sebou.
- ◇ Nepoužívejte identifikátory začínající podtržením.

◆ Organizace zdrojového kódu

- ◇ Každý vkládaný soubor by měl být soběstačný.
- ◇ Vyhýbejte se vkládání nepotřebných souborů.
- ◇ Zabraňte vícenásobnému vkládání uzavřením veškerého kódu ve vkládaných souborech do podmíněného překladu.
- ◇ Definice inline metod by měly být umístěny v samostatném souboru. ...

12.2 Formální oponentury (posuzování)

- „filtr“ procesu vývoje, „vyčištění“ produktů vývoje

Důvody: 1. Mýlit se je lidské.
2. Autor přehledně řadu chyb.

Cíl: odhalení chyb, upozornění na potřebná vylepšení, sjednocení způsobu vývoje

Př.) Walkthrough

- schůzky: 3 až 5 lidí, příprava účastníků (max. 2 hod.), trvání max. 2 hod.
- účastníci: vedoucí oponent, oponenti, autor
- procházení → závěr (přijetí/nutnost menších modifikací/odmítnutí)

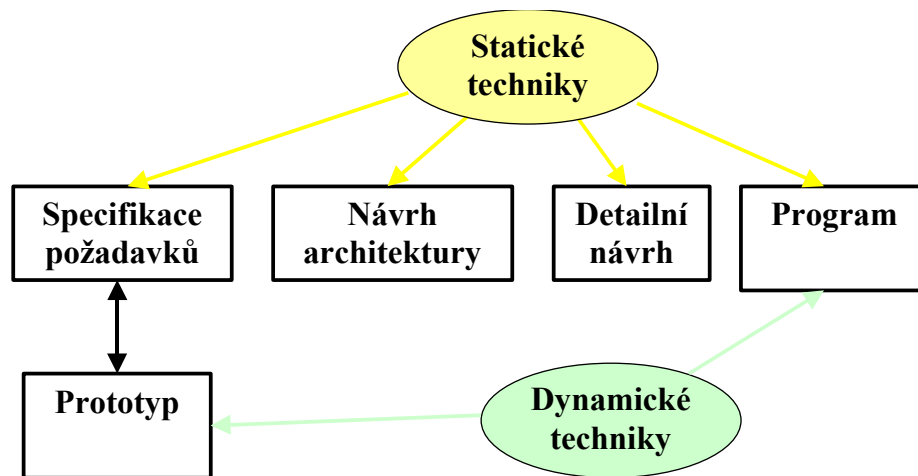
12.3 Verifikace a validace

Validace: „Vytváříme správný produkt?“

Verifikace: „Vytváříme produkt správně?“

Techniky: a) statické

b) dynamické (testování)

Testování: a) testování chyb (defect testing)

b) statistické testování - výkonnostní a spolehlivostní

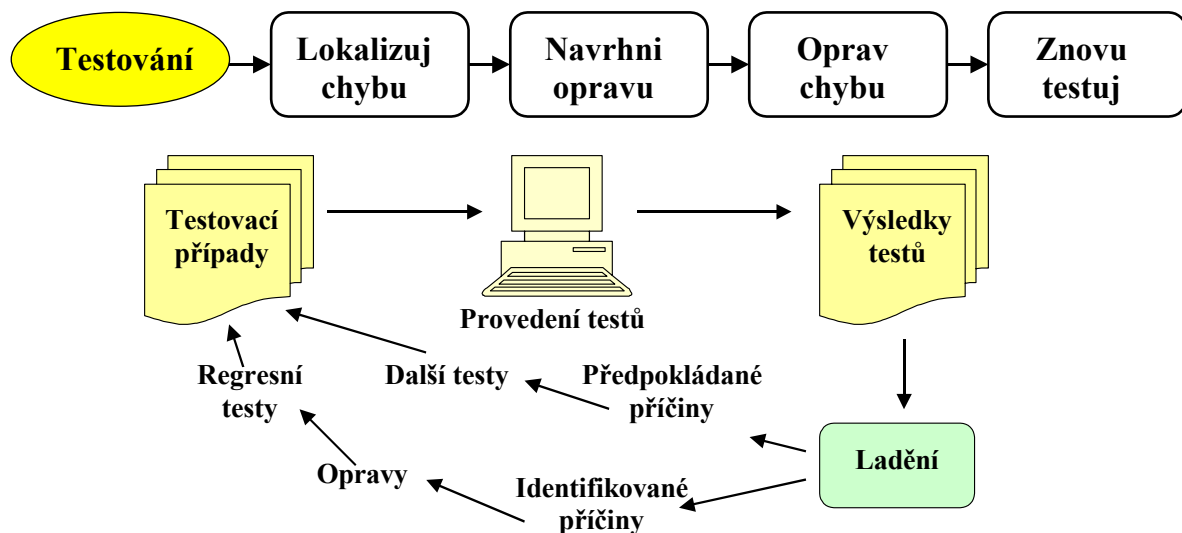
• Testování chyb

Dobrý test - test s vysokou pravděpodobností odhalení dosud neodhalených chyb.

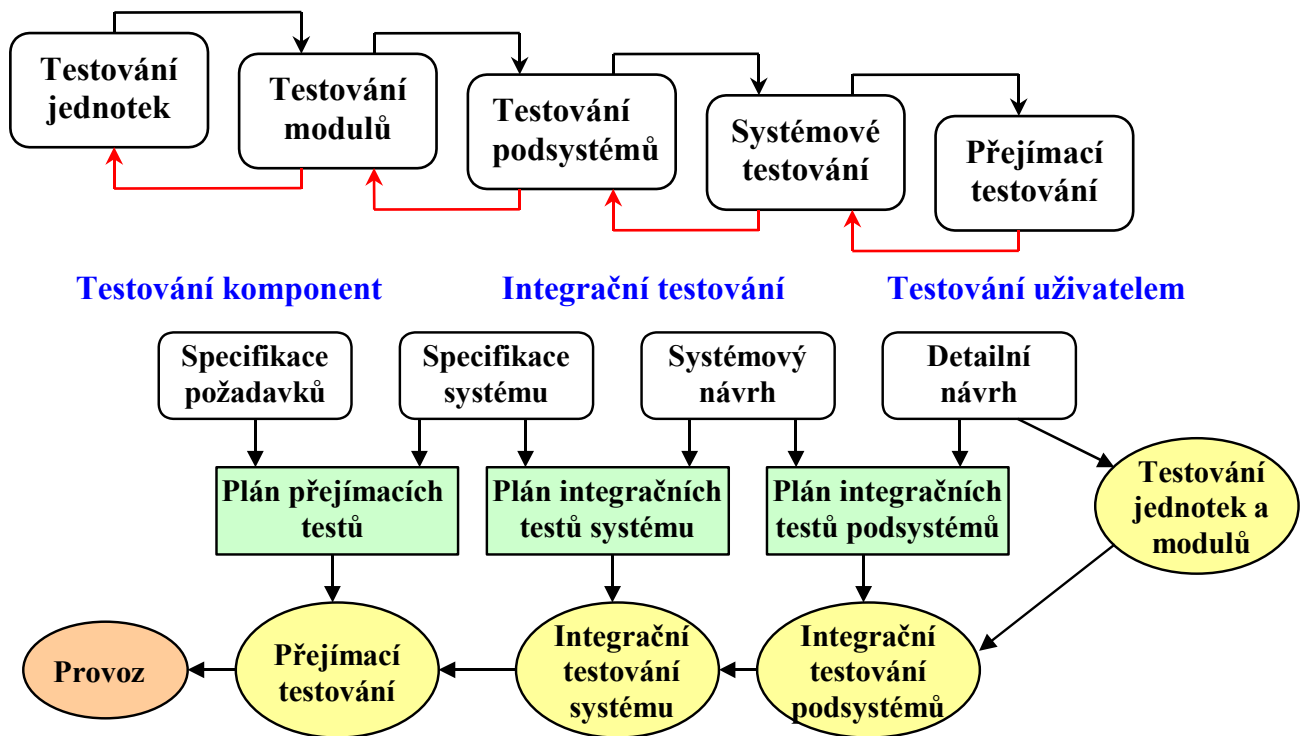
„Úspěšný“ test - objeví dosud neodhalenou chybu.

Testování nemůže prokázat nepřítomnost chyb, může pouze ukázat, že v programu chyby jsou.

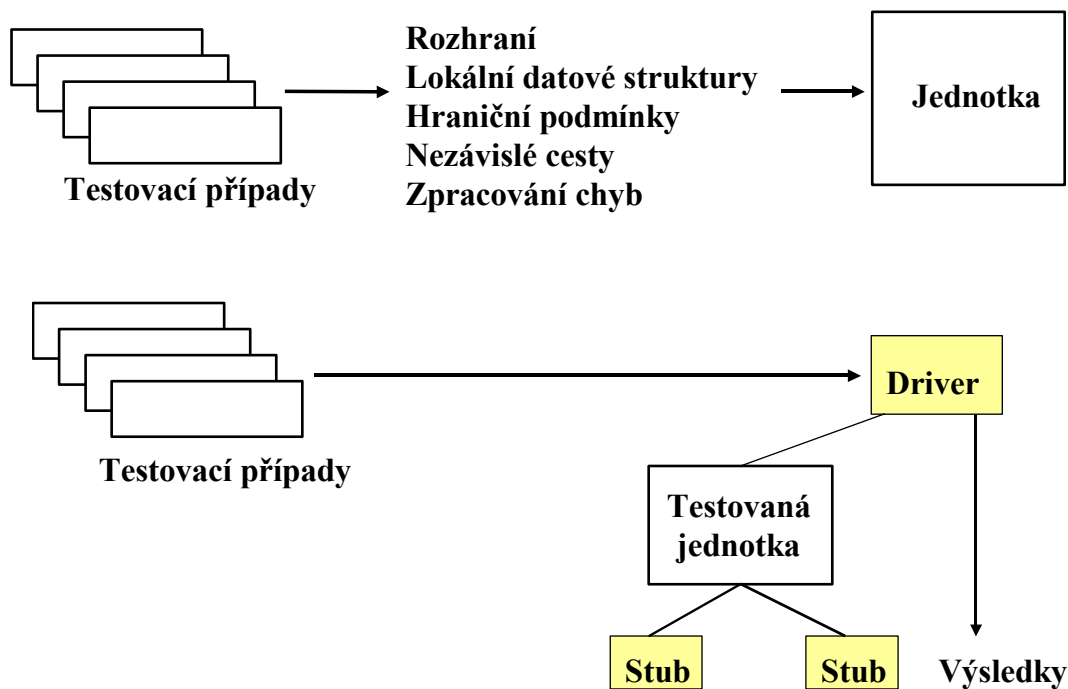
• Ladění

12.4 Strategie testování

• Testování jednotek

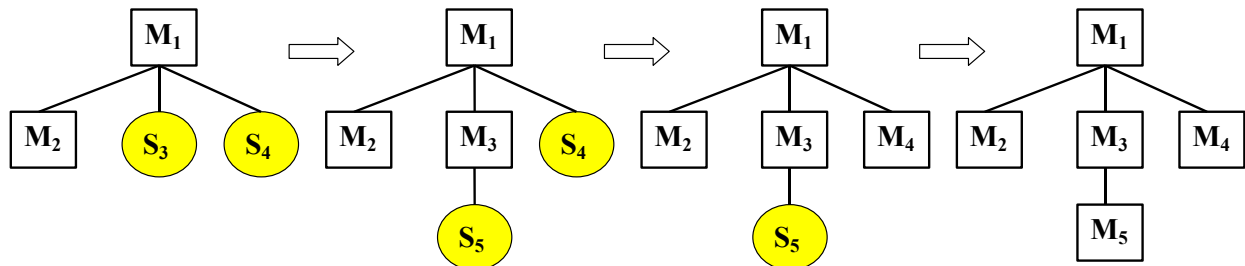

• Integrovaní testování

a) neinkrementální

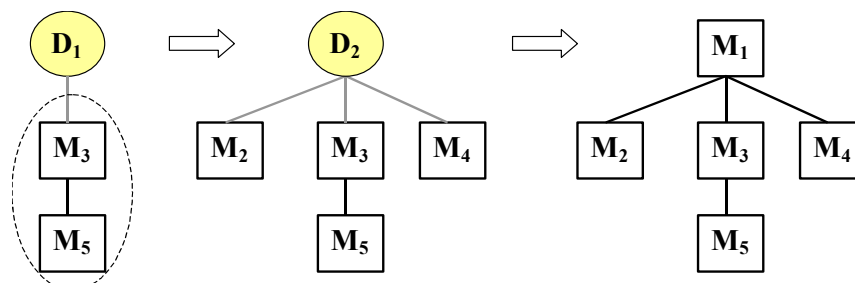
b) inkrementální

shora - dolů

- měl by být použit při vývoji programu shora dolů, evolučním prototypování apod.
- příklad „náhražek“: zobrazení zprávy, zobrazení předaného parametru, vrácení hodnoty z tabulky, souboru nebo zadané
- + možnost odhalení chyb (strukturních) v ranném stádiu programování, brzy je k dispozici systém s omezenou funkcí (psychologický efekt, možnost validace)
- nutnost implementace „náhražek“

zdola - nahoru

- příklad „driveru“: spuštění podřízeného, zobrazení vráceného parametru, předání hodnoty z tabulky, souboru nebo zadané
- použití zpravidla pro „kritické komponenty“, jinak shora dolů

Regresní testování

- po přidání modulu, resp. provedené změně (údržba).

Cíl: Ověření, že to, co fungovalo před přidáním modulu (změnou), funguje i po něm porovnáním výsledků testů.

Zahrnuje:

- reprezentativní vzorek testů ověřujících všechny funkce,
  - nové testy, zaměřující se na funkce, které pravděpodobně byly ovlivněny,
  - testy zaměřující se na nové funkce, resp. změny.
- problém regresního testování interakčních programů s GUI.

- **Validační testování**

Validace je úspěšná, funguje-li programové vybavení tak, jak to zřejmě očekává zákazník.

Dva případy:

a) programové vybavení vytvářeno pro jednoho zákazníka
→ přijímací testy (alfa testování)

b) programové vybavení vytvořeno jako produkt na trh
→ beta testování

- **Systémové testování** (kompletní systém s počítači)

- zaměření se na vlastnosti, které nelze ověřit samostatně (výkonnost, bezpečnost, zotavení, ...)

- **Některé speciální typy testů**

Výkonnostní, kapacitní – vliv zátěže.

Operační – delší dobu v provozních podmínkách

V plném provozu (full scale) – pokračování operačních, přiblížení se limitu

Přetížení (stress) – chyby při přetížení, chování

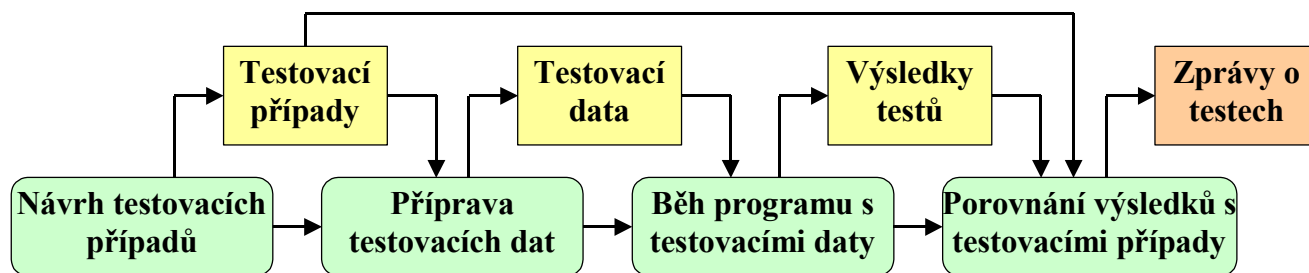
Negativní – chybné používání.

Ergonomické – uživatelské rozhraní (konzistence, čitelnost, barvy, nápověda, ...)

Dokumentace – instalace, použití (srozumitelnost, aktuálnost, vyváženost kapitol,...)

Regresní – viz integrační testování.

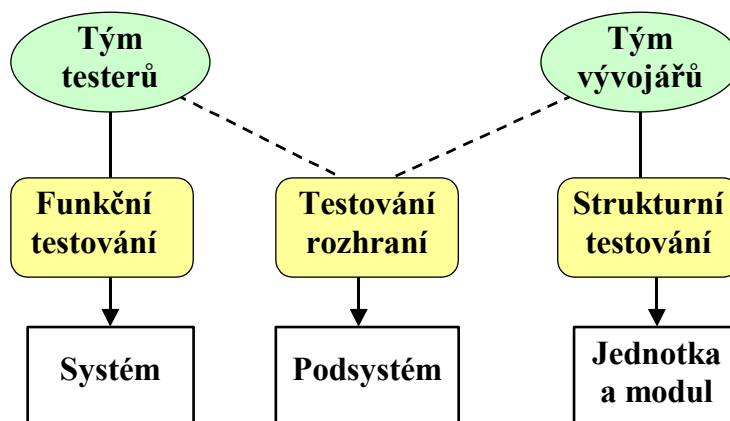
12.5 Techniky testování chyb

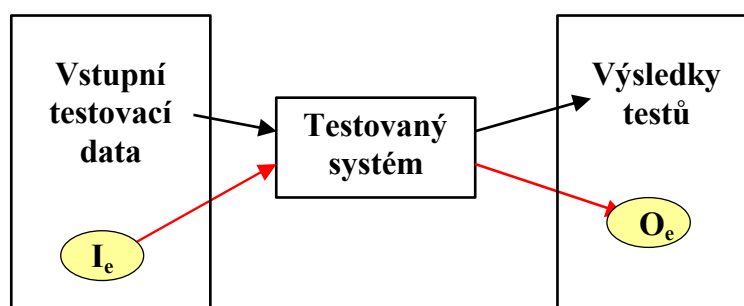
- úplné testování prakticky nemožné → podmnožina případů, např.:
  - každý příkaz programu proveden alespoň jednou nebo
  - testování schopností systému důležitější než komponent, testování starých schopností (u nového systému) důležitější než nových, testování typických situací mnohem důležitější než okrajových

Tři přístupy k testování:

- a) Funkční (black-box),
- b) Strukturní (white-box),
- c) Testování rozhraní

• Funkční testování

Problém: nalezení co nejvíce dat z I_e

Metoda rozčlenění podle ekvivalence (equivalence partitioning)

- rozčlenění dat do tříd ekvivalence a výběr kandidátů

Př) Test podprogramu pro vyhledání prvku v poli

procedure Search (Key: ELEM; T: ELEM_ARRAY;
Found: out BOOLEAN; L: out ELEM_INDEX);

Pre-condition

TFIRST <= TLAST -- the array has at least one element

Post-condition

-- the element is found and is referenced by L

(Found and T(L) = Key)

or

-- the element is not in the array

(not Found and not (exists i, TFIRST >= i <= TLAST, T(i) = Key))

Třídy ekvivalence:

a) prvek je-není v poli

b) pole má jeden-více prvků

c) hledaný prvek je první-poslední-uprostřed

- testování hraničních podmínek a výjimečných situací

• **Strukturní testování**

- tester zná kód a může využít znalosti struktury testované části

Testování cest

- prověření všech nezávislých cest komponenty

(→ každý příkaz proveden nejméně jednou, každé větvení testováno pro obě podmínky)

- počet nezávislých cest lze zjistit analýzou grafu toku řízení

Testování podmínek

- testování všech logických podmínek (chyby operátorů, precedence, výrazů v podmínkách, ...)

Testování cyklů

- testování konstrukcí cyklů

• **Testování rozhraní**

- odhalení chyb v důsledku chyb rozhraní nebo chybných předpokladů

- důležité u OO vývoje (opakované použití, interakce)

Typy rozhraní:

a) parametry

b) sdílená paměť

c) procedurální (objekty, ADT)

d) předávání zpráv

Typy chyb:

a) chybné použití rozhraní (typ, počet, pořadí parametrů)

b) chybné pochopení specifikace a rozhraní

c) chyby v časování (hlavně RT systémy)

- význam typových kontrol a inspekcí programu.